

ელდარ ბუბულაშვილი

*ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, თბილისის სასულიერო
აკადემიისა და სემინარიის პროფესორი
თსუ ივ. ჯავახიშვილის სახელობის ისტორიისა და ეთნოლოგიის
ინსტიტუტის მთავარი მეცნიერ თანამშრომელი*

სერგო ფარულავა

*საქართველოს რელიგიის საკითხთა სააგენტოს თანამშრომელი
რომის გრეგორიანას უნივერსიტეტის დოქტორანტი
საბაუნის მოწვეული ასოცირებული პროფესორი*

პატრ ემანუელ ვარდიძის ეპისტოლარული მემკვიდრეობიდან

ქართველ კათოლიკე მოღვაწეთა შორის გამორჩეული ადგილი უკავია პატრ ემანუელ ვარდიძეს (ერისკაცობაში პეტრეს). წერილობით წყაროებში ზოგჯერ იგი ჩილინგაროვად ან ჩილინგარაშვილად იწოდება. ჩვენს ქვეყანაში უკანასკნელ ათწლეულებში მომხდარი პოლიტიკური ცვლილებების გარეშე, რაშიც საბჭოთა ხელისუფლების დამხობას ვგულისხმობთ, ემანუელ ვარდიძისა და სხვა ქართველ კათოლიკეთა ღვაწლის ობიექტურად წარმოჩენა შეუძლებელი იქნებოდა. სამწუხაროდ, ემანუელ ვარდიძის მოღვაწეობის შესახებ მონოგრაფიული გამოკვლევა არ გაგვანია, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ მცირე მოცულობის ნარკვევს და მის შესახებ არსებულ მცირე მოგონებებს (ალავერდაშვილი 2006, 4, 7; მაჭავარიანი 2016, 3, 4, 5; ბარდაველიძე 2017, 8, 11), რომლებიც მისი მოღვაწეობის სრულ სურათს ვერ წარმოაჩენს.

სანამ უშუალოდ საკითხის განხილვას შევუდგებოდეთ, ზოგადად მოგახსენებთ მისი ბიოგრაფიის ნაცნობ და უცნობ დეტალებს. ემანუელ ვარდიძე დაიბადა 1886 წელს ადიგენის რაიონში, სოფელ არალში. ეს ის დრო იყო, როცა სამხრეთ საქართველოს ქართველი კათოლიკენი სომხურ რიტმე იყვნენ გადასულები და წირვა-ლოცვა მათთვის გაუგებარ სომხურ ენაზე ტარდებოდა.

დაწყებითი განათლება პატრმა ემანუელ ვარდიძემ ადილობრივი სასულიერო პირისაგან მიიღო, შემდეგ კი სწავლა გააგრძელა 1861 წელს კონსტანტინოპოლში პეტრე ხარისტირაშვილის მიერ დაარსე-

ბულ ქართველ კათოლიკეთა საგანეში, სადაც მან შეისწავლა რამდენიმე უცხო ენა და საღვთისმეტყველო საგნებში მაღალი შეფასებები მიიღო. სასწავლებლის დასრულების შემდეგ იგი მიაგლინეს რომში სწავლის გასაგრძელებლად. 1909 წლის 4 ივლისს, სწავლის დროს, იგი რომში ბერად აღიკვეცა და მალევე მღვდლად ეკურთხა. სწავლის დასრულების შემდეგ მცირე ხანს კონსტანტინოპოლში გაჩერდა, შემდეგ ახალციხეში შეუდგა მღვდელთმსახურებას. მალევე იგი თბილისის წმ. პეტრესა და წმ. პავლეს სახელობის ეკლესიაში აგრძელებს მოღვაწეობას. მისი საქართველოში დაბრუნების დროს, 1914 წლიდან, ქართველმა კათოლიკეებმა კვლავ განაახლეს მოთხოვნა სომხური რიტის ნაცვლად წირვა-ლოცვის ქართულ ენაზე ჩატარებისა და ლათინურ რიტზე გადასვლის შესახებ

საქართველოს დამოუკიდებლობის გამოცხადების შემდეგ (1918 წლის 26 მაისი), 1920 წლის ოქტომბერში, აღდგა ქართველ კათოლიკეთა საეპისკოპოსო, რომელიც, მართალია, ვატიკანის მიერ არ იყო დამტკიცებული, მაგრამ მან გააადვილა მესხ ქართველ კათოლიკეთა შორის ლათინური რიტის დამკვიდრება. ამ საკითხთან დაკავშირებით რომის პაპმა თავისი ლეგატი დელფუში გამოგზავნა საქართველოში, რომელსაც მეგზურობას სხვებთან ერთად ემანუელ ვარდიძე უწევდა. დელფუშის ვიზიტი იმდროინდელმა ქართულმა პრესამ ფართოდ გააშუქა, მაგრამ მისმა ვიზიტმა სასურველ შედეგს ვერ მიაღწია. მალევე ახლადჩამოსულმა პაპის წარმომადგენელმა მორიონდომაც მესხეთის ქართველ კათოლიკეთა საკითხი დადებითად ვერ გადაწყვიტა. საქართველოს გასაბჭოების შემდეგ (1921 წლის 25 თებერვალი) ემანუელ ვარდიძე დაინიშნა თბილისის წმ. პეტრესა და წმ. პავლეს სახელობის ტაძრის წინამძღვრად. მალევე მას წმ. საყრდრის სამოციქულო ეკლესიის ადმინისტრატორის ფუნქციაც დაეკისრა და იგი ოფიციალურად იწოდებოდა „საქართველოს კათოლიკეთა ეპარქიის და სომხეთ-აზერბაიჯანის საეპარქიოს მმართველად“.

მძიმე პირობებში მოუხდა ემანუელ ვარდიძეს მოღვაწეობა. დევნა-შევიწროვების მიუხედავად, მას თავისი სამწყსო არ მიუტოვებია. სწორედ ასეთ ვითარებაში დაიწერა მისი ცირკულარული წერილი „საქართველოს კათოლიკეთა ეპარქიის და სომხეთ-აზერბაიჯანის საეპარქიოს პატივცემულ სამღვდელოებას და ღვთის მოსავ მრევლთ“.

აღნიშნული წერილი ჩვენ საქართველოს რელიგიის საკითხთა სააგენტოს თანამშრომელ, რომის გრეგორიანას უნივერსიტეტის დოქტორანტ სერგო ფარულავასთან ერთად მივაკვლიეთ ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივში.

აღნიშნული წერილი დაწერილია ქართულ ენაზე. წარმოადგენს რემინქტონზე გადაბეჭდილ ხუთ გვერდს. მეხუთე გვერდის ბოლო მარცხენა მხარე მოხეულია და ტექსტი არ იკითხება. თუმცა აღნიშნული ხარვეზი ტექსტის შინაარსზე გავლენას ვერ ახდენს. წერილი დაწერილია თბილისში 1925 წლის 2 თებერვალს ქართულ ენაზე. თუ როგორ მოხვდა იგი ვატიკანის არქივში, ჩვენთვის უცნობია. წერილი ემანუელ ვარდიძის მიერ უნდა იყოს გაგზავნილი. იგი, ბუნებრივია, კონვერტით უნდა გაგზავნილიყო. თუმცა საქმეში კონვერტი არ არის. წერილის ქართულად არსებობა გვაგვარაუდებინებს იმას, რომ იგი უცხოენოვანი კათოლიკე მრევლისათვის არ არის გაგზავნილი. როგორც ჩანს, მისი ადრესატი საქართველოში, სასომხეთსა და ამერბაიჯანში მცხოვრები მრევლისა და სამღვდელოების გარდა, ვატიკანსა და უცხოეთში მყოფ ქართველ კათოლიკეებსაც მიემართებოდა, რომლებიც საბჭოთა რეჟიმის გამო ემიგრაციაში იმყოფებოდნენ.

როგორც ემანუელ ვარდიძე უწოდებს – „ცირკულიარული წერილი“, საქართველოს კათოლიკეთა ეპარქიისა და სომხეთ-ამერბაიჯანის საეპისკოპოსოს პატივცემული სამღვდელოებისა და მრევლისადმი მიმართული, მეტად საინტერესოა. წერილის დასაწყისში აღნიშნულია, რომ იგი დანიშნულია ამიერკავკასიის კათოლიკეთა მართვა-გამგეობის ხელმძღვანელად, კერძოდ კი, „საქართველოს კათოლიკეთა ეპარქიის გენერალურ ვიკარად და სასომხეთისა და ამერბაიჯანის სამოციქულო პროვიკარად“. ემანუელ ვარდიძის ბიოგრაფიიდან ირკვევა, რომ რომის პაპის წარმომადგენლის – მორიონდოს გაწვევის შემდეგ თბილისში სტუმრად ჩამოსულმა მთავარეპისკოპოსმა, ვიზიტატორმა სმეტსმა იგი ვიკარიუსად გამოაცხადა. ამიერკავკასიის გასაბჭოების შემდეგ კი მასვე, საქართველოს გარდა, დაექვემდებარა სომხეთისა და ამერბაიჯანის კათოლიკე მრევლი და სამღვდელოება.

აღნიშნული ეპისტოლეს მნიშვნელობა განსაკუთრებით საინტერესოა იმის გამო, რომ ათეისტური საბჭოთა რეჟიმი სხვადასხვა რელიგიის აღმსარებლებს დევნიდა. ეს ძალზე მტკივნეული იყო კათოლიკე

მრევლისა და სასულიერო პირებისათვის, რადგან კათოლიკური ეკლესიის მეთაურს – რომის პაპს საბჭოთა ხელისუფლების გამო არ შეეძლო დაეცვა სსრ კავშირში, კერძოდ კი საქართველოში, მცხოვრები ქართველი კათოლიკეების სარწმუნოებრივი უფლებები.

ეპისტოლეს შესავალში აღნიშნულია, რომ მისი მიმართვა უკავშირდება დიდი მარხვის დაწყებას. აღნიშნულის გამო ემანუელ ვარდიძე იმ საჭიროებაზე ამახვილებს ყურადღებას, რომლის დაცვაც კათოლიკე მრევლისათვის აუცილებლობას წარმოადგენდა. აქედან გამომდინარე, ემანუელ ვარდიძე საგანგებოდ აღნიშნავს: „სიტყვა ჩემნი, როგორათაც პირდაპირ გულიდან არიან წარმოშობილნი, აგრეთვე მოიპოვებენ თქვენის გულის გზას და მოიპოვებენ და გამოიღებენ იმ ნაყოფს, რომელსაც მოველი მადლის შემწეობით“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 22).

კათოლიკე სამღვდელოებას და მრევლს პატრი მიაწვდის, რომ ქრისტიანის უპირველესი მოვალეობა სულის ცხოვნებაა და ამიტომ ყურადღება უნდა მივაქციოთ ადამიანის ცხოვრების დასაწყისს და დასასრულს. იგი მორწმუნეთ შეახსენებს, რომ მათ ისეთ პირობებში უხდებათ ცხოვრება, „უკეთეს არ გავუფრთხილებით ჩვენს თავს, ადვილად დაგვაფიწყდება ჩვენი ბოლო აღსასრული და მივაკრავთ გულს ამქვეყნიურ ამო და წარმავალ ცხოვრებას“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 22).

პატრი ემანუელი მიუთითებს ხრწნადი ხორციელი ვნებებისა და ღვთისაგან მონიჭებული უხრწნელი და უკვდავი სულის შესახებ. იგი აღნიშნავს, რომ ხორციელი ვნებები, ამქვეყნიური ფუფუნებით გამოწვეული, წარმავალია, ის ზრდის თითოეულ ადამიანში ცოდვებს. აღნიშნულის გამო დიდი ყურადღება უნდა მიექცეს სულის უკვდავებას, რომელიც მხოლოდ ცოდვებისაგან განწმენდილ ადამიანს დაუმკვიდრებს მუდმივ სასუფეველს. თავისი მოსაზრების დასასაბუთებლად მას მოაქვს საღმრთო წერილიდან შესაბამისი ამონარიდები. „ამასვე გვიკარნახებს, – წერს იგი, – ჩვენი განსჯაც: თვითეულს ჩვენგანს აქვს ერთად სული და თუ ეს წავიწყმინდეთ, უმიზნოდ ჩაივლის ჩვენი ცხოვრება და მაშინ გამართლდება ჩვენი თქმული იესოს მიერ გამცემელ იუდაზე: „უმჯობეს იყო მისა, არა თუმცა შობილ იყო კაცი იგი“ (მათ. 16, 24). (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო

არქივი, Pro Russia: 22). ემანუელ ვარდიძე ასკვნის, რომ „სულის ცხონების საქმე უნდა იყოს მორწმუნისათვის საგანი დაუცხრომელი შრომისა და მაცადინეობისა. ეს სიტყვები უნდა იყოს მორწმუნეთა მთავარი საგანი...“, რომლის სრულყოფაში მძიმე მოვალეობა აკისრიათ მშობლებს შვილების აღზრდისას და მოძღვრებს, რომელთა მისია მათდამი რწმუნებული მრევლის სულთა ცხონებაა. როგორც ვხედავთ, ემანუელ ვარდიძე თანაბარ მნიშვნელობას ანიჭებს მშობლებს და მოძღვრებს ახალი თაობის აღზრდაში, „რათა ქრისტიანული წურთნა-დარიგებით და სამაგალითო ცხოვრებით წინ ვუძლოდეთ და სწორე გზაზე წარვიდეთ ღვთიური განგებულების მიერ ჩვენდამი რწმუნებულ ქვეშევრდომთა სულთ“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 22).

ემანუელ ვარდიძე განსაკუთრებულ მნიშვნელობას ანიჭებს მშობლებს, რომლებიც ყველაფერს ცდილობენ, კარგი პირობები შეუქმნან ახალგაზრდებს ამქვეყნიური ცხოვრებისათვის, მაგრამ ეს საკმარისი არ არის. ასეთი ზრუნვა მომავალი თაობისათვის მეორე ხარისხოვანია. მისი დასკვნით, აღზრდის დროს პირველი ადგილი უნდა დაეთმოს სულის ცხონების საქმეს „როგორც ჩვენთვის, ისე აგრეთვე ჩვენი მობარდი თაობისათვის“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 23).

ეპისტოლეში საგანგებოდ აღნიშნულია, რომ, ვინაიდან ახალი საბჭოთა რეჟიმის გამო სკოლებიდან განიდევნა საღმრთო რჯულის სწავლება, ამიტომ როგორც მშობლებს, აგრეთვე მოძღვრებს ჯანსაღი თაობის აღზრდისათვის გაორკეცებული მუშაობა მართებთ. 1925 წელს, როცა ემანუელ ვარდიძის აღნიშნული მიმართვა იწერებოდა, საბჭოთა ათეისტური რეჟიმი აუქმებდა სასულიერო სასწავლებლებს, ანგრევდა ეკლესია-მონასტრებს, მათ შორის კათოლიკურ სალოცავებს, დევნიდა სასულიერო პირებს და მღვდელთმსახურებას უკრძალავდა მათ. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მრევლისა და სასულიერო პირებისადმი გაგზავნლ მიმართვაში იგი დიდ სიფრთხილეს იჩენს და ყურადღებას არ ამახვილებს ხელისუფლების ათეისტურ პოლიტიკაზე. აღნიშნული ფაქტორი იმით იყო გამოწვეული, რომ ხელისუფლებას რეპრესიები არ გაეძლიერებინა.

რეპრესიებისა და დევნის მიუხედავად, ემანუელ ვარდიძე აღნიშნავს, რომ „ნეტარ ვართ ჩვენ, კათოლიკენი, შვილნი ერთი, წმიდა სა-

მოციქულო ეკლესიისანი, რომ გვაქვს უხვად მისგან სულის ცხონების და სულიერ საუნჯეთა მოხვეჭის საშუალებანი: თავის დროზე მოძღვართა წვრთნა – დარიგებები, უკლებელნი მადლი წმინდა წირვისა და საიდუმლოთა, უკვდავნი მაგალითნი ქრისტესი და წმინდათა, ყოველ გვარი სულიერნი წყალობანი, შეცდომანი და სხვა“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 23).

მიმართვაში შემდგომ საუბარია კვირა-უქმეების, დიდმარხვისა და სხვა დღესასწაულების შესახებ. მათი „მიზანია, მოგვწყვიტოს ჩვენ, მაინც დროებით, ამ ქვეყნიურობისაკენ მიზიდულობას და ხორციელ ზრუნვას, რათა დასვენებული გვამით და გონებით ვიფიქროთ ღმერთსა, სულსა და საუკუნოებაზე. სიმძიმე გახრწნადი გვამისა და დაცემული ბუნებისა გვიზიდავს ჩვენ ბიწიერებისაკენ, რის გამო საჭიროა, რომ გვაქუნდეს გული ჩვენნი, აღმართულნი ზეციური სამშობლოსაკენ; საჭირონი არიან ამა ცხოვრების განდევნელობაში, როგორც უდაბნოში ოაზისნი, კვირა-უქმე დღეები დასასვენებლად სარგოდ სულისა“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 24).

ემანუელ ვარდიქე გულისტკივილით აღნიშნავს, რომ კვირა-უქმეების დაცვა უგულებელყოფილია. მის გამოსასწორებლად დიდ იმედებს ამყარებს მშობლებსა და მოძღვრებზე. „ეცადნონ, – წერს იგი, – მოძღვარნი და მშობელნი, რათა მიიზიდნონ მოზარდი თაობა ეკლესიისაკენ. ესრედ მომავალი კათოლიკურ ოჯახთა და სამრევლოთა იქნება კურთხეული უფლისა მიერ“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 24).

შემდგომ მიმართვაში მნიშვნელოვანი ადგილი ეთმობა დიდი მარხვის მნიშვნელობას, რომელიც ადამიანის სულიერი და ხორციელი ცოდვების განწმენდის საშუალებაა. იგი კარგად განმარტავს მის მნიშვნელობას და აღნიშნავს: „წმ. ორმოცეული არის ჭეშმარიტად ძვირფასი დრო ღოგვის, მარხვის, სინანულის და ცხოვრების გაუმჯობესებისათვის. დაუფასებელი წყალობაა ღვთისა ჩვენდა მიმართ, რომ უნდა შევესწროთ ამ დიდ მარხვას: რაოდენთ არ ეღირსათ ორმოცეულის სინანული, არ ეღირსათ სულის გაწმენდა და მოკვდენ შეუნდობელნი“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 25). აღნიშნულიდან გამომდინარე, მოახლოებული დიდი მარხვის დაცვას იგი დიდ მნიშვნელობას ანიჭებს, რაშიც განსა-

კუთრებული როლი უნდა შეესრულებინათ მოძღვრებს, რომელთაც კვირა-უქმე დღეებში და დღესასწაულებზე უნდა ჩაეტარებინათ რელიგიურ თემებზე საუბრები, რადგან „სარწმუნოების გაგრილება გამოწვეულია რჯულის უცოდინარობით: რაოდენათაც იქმნება სარწმუნოება უფრო ღრმად შესწავლილი, იმდენათ უფრო შეყვარებული იქმნება, ვინაიდან მოძღვრება, რომელსაც გაწვდით თქვენ კათოლიკე ეკლესია, არ არის შექმნილი კაცთა მიერ, არამედ ზეციით ღვთიური მაცხოვრისაგან“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 25).

ემანუელ ვარდიქ მრევლსა და კათოლიკე სამღვდელოებას მიმართავს, რომ ღრმად ჩაწვდნენ ქრისტეს რწმენას: „დღითი-დღე უფრო ღრმად გავიცნოთ ქრისტეს მოძღვრების ჭეშმარიტებანი გარდმოცემულნი უტყუარი სწავლებით.“ ამით რიცხვობრივადაც გავმრავლდებით, უმეცრებასაც ბოლო მოეღება და „ჩვენი ქრისტიანული მაგალითი ისე იმოქმედებენ ჩამოშორებულ მორწმუნეებზე, რომ იგინიც იცნობენ ერთს, წმიდა, კათოლიკე და სამოციქულო ეკლესიას“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 25).

პატრი ემანუელ ვარდიქ მიმართვაში მცირე ადგილს უთმობს „საიუბილეო წლის“, ანუ, როგორც თვითონ უწოდებს, „იუბილეის“ აღნიშვნას, რომელიც 1925 წელს რომის პაპმა პიუს მეთერთმეტემ გამოაცხადა. აღნიშნულ დღესასწაულს 1300 წელს საფუძველი რომის პაპმა ბენიფაციუს მერვემ ჩაუყარა. ის თავდაპირველად ყოველ 100 წელიწადში ტარდებოდა, შემდეგ 50 წლამდე დაიყვანეს. ამჟამად იუბილე ყოველ 25 წელიწადში აღინიშნება. ქრისტიანობაში მიჩნეულია, რომ საიუბილეო წელი იყო წინასახე მესიის მოსვლისა, უფლის წელიწადის დადგომისა. კათოლიკეებში „საიუბილეო წელი“ იყო წელიწადი, რომლის დროსაც შესაძლებელი ხდებოდა ინდულგენციის მიღება. მას აგრეთვე უწოდებენ „წმინდა წელს“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 25). საიუბილეო წელს მიღებული ინდულგენცია ესაა საკუთარ თავზე ან გარდაცვლილზე ყველა დროებითი სასჯელის მიტევება უკვე აღიარებული ცოდვებისათვის. ეს არის ღვთის სამსახურში მყოფი ძმების შერიგების, მოქცევისა და სოლიდარობის წელი.

ემანუელ ვარდიქ საიუბილეო წლის განმარტებისას აღნიშნავს: „სინანულით მოვიხვეჭოთ უფლისაგან ჩვენი ვალების (ცოდვების) ჩუ-

ქება და დავიბრუნოთ ბუნებრივი ქონება ღვთიური მადლით“. ეს კი შე-
საძლებელია აღსარების, ზიარებისა და ღოცვების მადლით. 1925 წელს
დანიშნულ საიუბილეო წელთან დაკავშირებით, ემანუელ ვარდიძე გუ-
ლისტიკივლით აღნიშნავს, რომ საქართველოდან ამ წელთან დაკავში-
რებით, გასაგები მიზეზების გამო, ვერავინ მიიღებდა მონაწილეობას,
სამაგიეროდ, „ფიქრითა და გულით შევუერთდებით იმ მხურვალე გუ-
ნდს, რომელთაც ხვდათ ეს ბედნიერება და ოდესღაც ჩვენზედ გადმოვა
წმინდა იუბილეს მადლი. ნურაფერს დავზოგავთ, რათა სულიერად და-
ვისვენოთ და გავმდიდრდეთ“ (ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კო-
ნგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 27). აღსანიშნავია, რომ 2025
წლისათვის მიმდინარეობს მზადება სადღესასწაულო იუბილესათვის.

მიმართვის დასასრულს ემანუელ ვარდიძე ერთობისა და სიყვა-
რულისაკენ მოუწოდებს მრევლსა და სამღვდელოებას, რადგან „სი-
ყვარული არის ნიშანი ქრისტეს მოწაფეობისა“ (ვატიკანის აღმოსა-
ვლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia: 27).

პატრ ემანუელ ვარდიძის აღნიშნული მიმართვა სხვა მხრივ
იპყრობს ყურადღებას. წერილის დასასრულს აღნიშნულია, რომ, სა-
ქართველოს სხვადასხვა კუთხის გარდა, ახალქალაქისა და ახალციხის
კათოლიკე მრევლი ლათინურ რიტზე იქნა გადაყვანილი (ვატიკანის
აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი, Pro Russia:
27). პარადოქსია, მაგრამ ფაქტია, რომ მთელი მეცხრამეტე საუკუნის
განმავლობაში, როდესაც სამცხე-ჯავახეთის ქართველი კათოლიკეები
სომხური რიტის ნაცვლად ქართულ და ლათინურ რიტზე გადასვლას
ითხოვდნენ, საბჭოთა რეჟიმის დროს უმტკივნეულოდ მოგვარდა.

მძიმედ წარიმართა პატრ ემანუელ ვარდიძის მოღვაწეობა ათე-
ისტური რეჟიმის პირობებში. საბჭოთა ხელისუფლება სხვა კონფესი-
ებთან ერთად დიდად ავიწროვებდა კათოლიკე მრევლს და სამღვ-
დელოებას, დაიხურა ეკლესია-მონასტრები. წირვა-ლოცვა მხოლოდ
თბილისის წმ. პეტრესა და წმ. პავლეს კათოლიკურ ეკლესიაში აღე-
ვლინებოდა, რომლის წინამძღვარი პატრი ემანუელ ვარდიძე იყო, რო-
მელიც, დევნის მიუხედავად, მღვდელმსახურებას მაინც აგრძელებდა.
მღვდლობის სანაცვლოდ, მას თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
ლექტორობა შესთავაზეს, რაზეც მან უარი განაცხადა. როგორც ახლო-
ბლების მოგონებიდან ირკვევა, სხვადასხვა დროს იგი ექვსჯერ იქნა

დაპატიმრებული და გადასახლებული რუსეთის მკაცრი რეჟიმის კოლონიებში (ალავერდაშვილი 2006, 4, 7).

გადასახლებიდან დაბრუნების შემდეგ ემანუელ ვარდიძე მოღვაწეობას კვლავ თბილისის წმ. პეტრესა და წმ. პავლეს სახელობის კათოლიკურ ეკლესიაში აგრძელებს. 1959 წელს, სასულიერო მოღვაწეობის 50 წლის იუბილესთან დაკავშირებით, გამოქვეყნდა მისი სურათი, რომლის ზედა ნაწილზე განთავსებულია წარწერა – „სახსოვრად კურთხევისა და 50 წლის იუბილესა, გენერალური ვიკარის, ეპარქიის მმართველის პ. ემანუილ ვარდიძის.“ 1909 წ. 4 ივლისი – 1959 4 ივლისი.“ სურათის ქვედა არშიაზე მოთავსებულია 109-ე ფსალმუნიდან სიტყვები ოდნავ სახეცვლილი ფორმით: „შენ ხარ მღვდელი საუკუნოდ წესისამებრ მელქისედეკისა“ (პსალ. 109).

პატრი ემანუელ ვარდიძე გარდაიცვალა 1966 წელს, დაკრძალულია თბილისის წმ. პეტრესა და წმ. პავლეს სახელობის კათოლიკური ეკლესიის ეზოში.

გამოყენებული ლიტერატურა

- ალავერდაშვილი, ნ. 2006, 4, 7. მამა ემანუელ ვარდიძე, (ძმიშვილის მოგონებანი), საბა, საქართველოს კათოლიკეთა ყოველდღიური მაცნე. თბილისი.
Alaverdashvili, N. 2006, 4, 7. Mama Emanuel Vardize, (Zmishvilis mogonebani), Saba, Saqartvelos katoliketa yoveldriuri Macne. Tbilisi.
- ბარდაველიძე, ნუგზარ, 2017, 8, 11. კათოლიკე ეკლესია საქართველოში (საჭოთა პერიოდში,), საბა, საქართველოს კათოლიკეთა ყოველდღიური მაცნე, თბილისი.
Bardavelize, Nugzar, 2017, 8, 11. KaTolike Eklesia Saqartveloshi (Sabwota periodshi), Saba, SaqarTvelos katoliketa yoveldriuri Macne. Tbilisi.
- მაჭავარიანი, ი. 2016, 3, 4, 5. მოგონებები პატრ ემანუელ ვარდიძეზე, საბა, საქართველოს კათოლიკეთა ყოველდღიური მაცნე. თბილისი.
Mawavariani, I. 2016, 3, 4, 5. Mogonebebi Patr Emanuel Vardizeze, Saba, SaqarTvelos katoliketa yoveldriuri Macne. Tbilisi.
- Pro Russia: 22-27. ვატიკანის აღმოსავლეთ ეკლესიათა კონგრეგაციის საიდუმლო არქივი.
Pro Russia: 22-27. Vatikanis Armosavlet eklesiata kongregaciis saidumlo arqivi.

Eldar Bubulashvili

Doctor of Historical Sciences

Professor of Tbilisi Theological Academy and Seminary

*Chief Research Fellow of the Ivane Javakhishvili Tbilis State
University, Institute of History and Ethnology*

Sergo Parulava

Employee of the State Agency for Religious Issues of Georgia

PHD candidate at the Gregorian University of Rome

Visiting Associate Professor at the University of Sabauni

From the Epistolary Legacy of Emanuel Vardidze

Based on materials found in the Vatican archives, this research discusses the epistle of Emanuel Vardidze, a Georgian Catholic clergyman „the head of the Catholic Diocese of Georgia and the Vicariate of Armenia-Azerbaijani”, dated on February 2, 1925, addressed to the Catholic parishes of Georgia, Azerbaijan and Armenia. This epistle is significant because the atheistic Soviet regime persecuted followers of various religious denominations. This was especially painful for the Catholic parish and clergy, because the head of the Catholic Church—the Pope—could not protect the rights of Catholics living in the USSR due to the Soviet Government.

The introduction of the epistle notes that his salutation is related to the beginning of Great Lent. Because of this, Emmanuel Vardidze pays attention to the need that the Catholic parish had to protect. The salutation emphasizes the importance of Great Lent, which is a means of cleansing a person from spiritual and physical sins. The epistle specifically mentions that, since the teaching of the Divine Law was removed from schools due to the new Soviet regime, both parents and tutors should work twice as hard to raise a healthy generation. Emanuel Vardidze appeals to parish and Catholic clergy to deepen their faith in Christ: „We must understand more deeply day by day the truths of Christ’s teachings, taught through authentic learning. This will increase our numbers, eradicate ignorance and our christian example will have such an effect on the believers who separated from the church that they, too, will recognize One, Holy, Catholic and Apostolic Church.”